

Cerca (<http://temaria.net/simple.php?origen=1575-5886&idioma=ca>)

Fabricació digital i biblioteca pública: el cas de l'Ateneu de Fabricació i Biblioteca de Les Corts

- ① NÚRIA MARTÍNEZ-VERNIS
Xarxa d'Ateneus de Fabricació
nuriaateneus@gmail.com
- ① NEUS MONTSERRAT VINTRÓ
Directora de la Biblioteca Les Corts – Miquel Llongueras
Biblioteques de Barcelona
montserratvn@diba.cat
- JUDIT TERMA GRASSA
Directora tècnica de Planificació, Projectes i Avaluació
Biblioteques de Barcelona
jterma@bcn.cat

Opcions

PDF

<meta />

[Metadades](#)

Resum

A finals del 2017 s'inaugurarà la Biblioteca Montserrat Abelló i Soler a les Corts (Barcelona), que compartirà edifici amb l'Ateneu de Fabricació de les Corts. L'article tracta del projecte arquitectònic, de com des de Biblioteques de Barcelona es resol el fet de compartir edifici amb altres equipaments, en aquest cas Biblioteca i Ateneu de Fabricació, i es planteja el repte de com compartir el projecte de continguts del centre.

Resumen

A finales del 2017 se inaugurará la Biblioteca Montserrat Abelló i Soler en Les Corts (Barcelona), que compartirá edificio con el Ateneu de Fabricació de les Corts. El artículo describe el proyecto arquitectónico, cómo desde Biblioteques de Barcelona se resuelve el hecho de compartir edificio con otros equipamientos, en este caso Biblioteca y Ateneu de Fabricació, y se plantea el reto de cómo compartir el proyecto de contenidos del centro.

Abstract

The end of 2017 will mark the opening of a new library in the neighbourhood of les Corts, Barcelona: the Montserrat Abelló i Soler Library, which will share premises with the neighbourhood's digital manufacturing laboratory, the Ateneu de Fabricació de les Corts. This article describes the architectural project behind the library. It also considers how Barcelona City Libraries decided to create a single space for these two facilities and how it will meet the challenge of having them share their contents.

Paraules clau: Biblioteques públiques, Edificis, Cooperació bibliotecària, Biblioteca Municipal de Buñuel (Navarra), Ateneu de Fabricació Les Corts

Keywords: Public libraries, Buildings, Library cooperation, Biblioteca Municipal de Buñuel (Navarre), Ateneu de Fabricació Les Corts

Rebut: 20/02/2017. Acceptat: 17/03/2017.

1 Context

A final d'aquest any 2017 s'inaugurarà la nova Biblioteca Montserrat Abelló i Soler al districte de les Corts

a Barcelona que compartirà equipament amb un ateneu de fabricació.¹ Amb la inauguració d'aquesta biblioteca es tancarà la de Can Rosés, de manera que la Biblioteca Les Corts – Miquel Llongueras passarà a ser biblioteca de proximitat i el nou equipament serà la biblioteca de districte. Aquesta actuació completa el mapa de biblioteques del districte de les Corts.

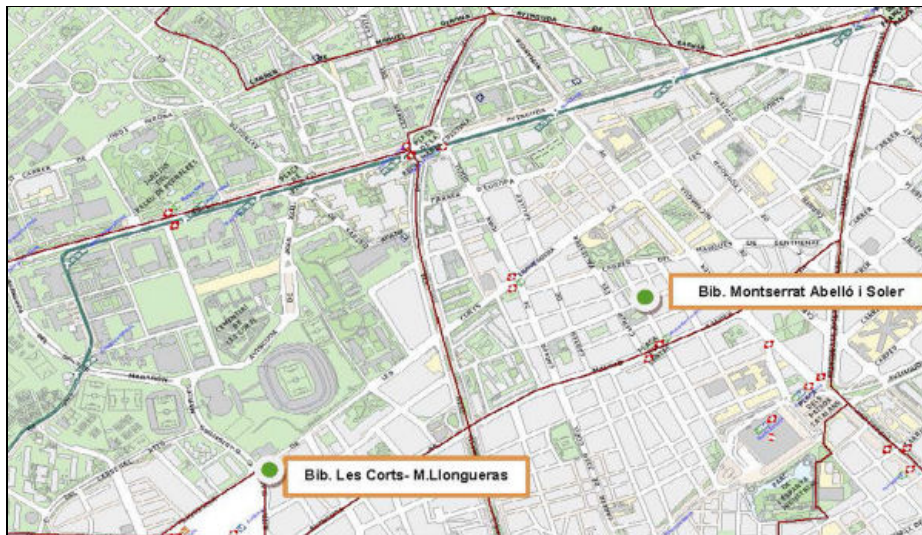

Figura 1. Mapa de les biblioteques del districte de les Corts

Les biblioteques tradicionalment han estat garants de l'accés en igualtat d'oportunitats a la informació i al coneixement, de la promoció de la lectura i la cultura, de la formació al llarg de la vida. En un context de canvi com el que estem vivint han de revalidar aquesta gran capacitat d'adaptabilitat que han demostrat al llarg dels anys.

En la seva història més recent podem parlar sobretot de l'impacte de les tecnologies i la facilitat d'accés a continguts digitals, però no només. Ara tenen el repte d'estar atentes als canvis socials, culturals, educatius, productius que estan transformant la societat, canvis que estan forçant una (r)evolució en el model de servei.

La història d'aquest projecte es remunta al 2008 quan el districte de les Corts —per tal de donar compliment al que s'establia en el *Pla de Biblioteques de Barcelona 1998–2010*—² va encarregar a l'equip d'arquitectes Aitana Arroyo i Daniel Vargas uns estudis de viabilitat per ubicar la futura biblioteca de districte a l'edifici municipal del carrer Comtes de Bell-lloc. El nou equipament s'hauria de construir a l'antiga fàbrica Benet i Campabadal³ i es recuperaria així un edifici representatiu de les Corts i de la seva història.

No va ser fins al 2010 que Barcelona d'Infraestructures Municipals (BIMSA) va convocar i resoldre un concurs per adjudicar la redacció del projecte a l'equip guanyador, **Ricard Mercadé i Aurora Fernández Arquitectes** (<http://mercadefernandez.com/ca/>). El projecte va passar per diferents estadis fins a arribar al que actualment s'està executant: des d'un edifici dedicat exclusivament a biblioteca fins a l'edifici actual que acull una biblioteca de districte i un ateneu de fabricació.

2 Edifici

L'edifici ocupa una superfície de poc més de 4.000 m² construïts en els quals s'organitza el programa de la Biblioteca i de l'Ateneu. Es tracta de la rehabilitació de tres edificis antigament destinats a ús industrial. El conjunt el formen una nau amb valor patrimonial i dos edificis construïts posteriorment, de menys valor arquitectònic. La intervenció planteja un buidatge de la crugia que limita amb la nau industrial que es converteix en l'atri de relació visual i espacial entre les plantes. En aquest espai s'hi situa l'accés principal de l'edifici i es converteix en l'eix vertebrador del projecte. L'atri —lluminós i a doble alçada— dona la dimensió de l'equipament i acompanya l'usuari de forma natural a les plantes superiors.

Figura 2. Biblioteca Montserrat Abelló i Soler: vista exterior

A la planta baixa, hi ha l'espai destinat a l'Ateneu de Fabricació totalment imbricat amb l'atri per tal d'aprofitar i fer visibles les sinergies entre els dos usos: el de biblioteca i el d'ateneu. A la planta baixa, altell i primera planta s'hi desenvolupen els usos més públics de la Biblioteca. La planta segona es divideix en dos usos: un de privat amb accés restringit al personal, i un altre de públic amb tres sales o espais de suport polivalents. Per tal d'aconseguir un recorregut clar i sectoritzable cap a aquesta planta, s'ha creat un segon atri de relació paral·lel al principal, que conté una escala oberta.

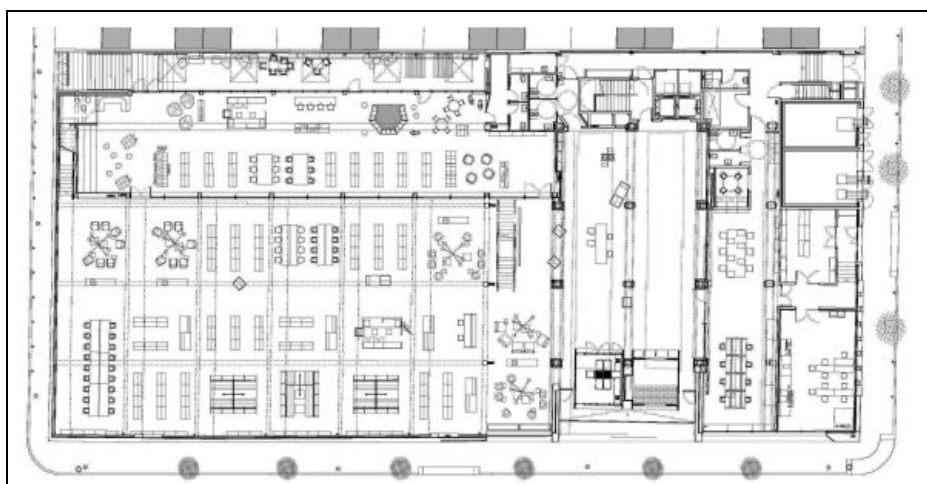

Figura 3. Biblioteca Montserrat Abelló i Soler: plànol de la planta baixa

Figura 4. Biblioteca Montserrat Abelló i Soler: renderització de la planta baixa, àrea d'accés

3 Xarxa d'Ateneus de Fabricació de l'Ajuntament de Barcelona

La **Xarxa d'Ateneus de Fabricació de l'Ajuntament de Barcelona**

(<http://ateneusdefabricacio.barcelona.cat/>) (a partir d'ara XAF) neix a l'anterior mandat, en el **Marc estratègic i full de ruta 2012–2015**

(http://governobert.bcn.cat/estrategiaifinances/sites/default/files/model_estrategic-ca.pdf) de l'Ajuntament de Barcelona que ja contenia la visió i els objectius d'esdevenir una ciutat col·laborativa que treballa per millorar la qualitat de vida dels seus ciutadans i ciutadanes, i per garantir un desenvolupament social, econòmic i urbà sostenibles. Aquests dos objectius es recolzaven en l'ús i la modernització de les TIC aplicades a una gestió més eficient dels serveis i recursos, i per al desenvolupament de la ciutadania. La iniciativa de la XAF beu dels preceptes dels Fablabs⁴ amb el component de la innovació social (recerca + desenvolupament + innovació + societat), ingredients que han de facilitar i dinamitzar el canvi social, econòmic i productiu de la ciutat.

El nou marc estratègic de la ciutat per al període 2016–2019 revalida i amplia aquesta visió i objectius, i fa una clara aposta per la innovació social, socioeconòmica, ambiental i tecnològica.

L'ideari de la XAF es basa en uns valors fonamentals que responen a la seva missió: "Esdevenir un lloc on les persones de diferents trajectòries, formacions, història i capacitats aprenen, experimenten, creen conjuntament, desenvolupen activitats i projectes relacionats amb la fabricació digital, i esdevenen participants en tots els processos". Aquests valors podrien ser: actuar de baix a dalt; promoure l'accés igualitari, lliure i equitatiu per a tota la ciutadania; l'aprenentatge com a porta d'entrada; la societat col·laborativa i l'economia ètica; el català com a llengua vehicular; la intergeneracionalitat, i la vocació de servei públic.⁵

A més, la XAF especialitza cadascun dels seus equipaments en funció del territori on s'implanten. En el cas de **l'Ateneu de les Corts**, la inclusió és el fil conductor. A l'informe de 2015 **Les Corts, barris inclusius** es defineix la *inclusió social* com el "procés que treballa per assegurar que totes les persones tenen les oportunitats i els recursos necessaris per a participar plenament en la vida econòmica, social i política, i per a gaudir d'unes condicions de vida normalitzades".

L'Ajuntament de Barcelona i el districte de les Corts, especialment, estan compromesos amb aquesta tasca interminable des de la creació el 2013 del **Pla per a la inclusió social de Barcelona 2012–2015** (<http://www.bcn.cat/plainclusiosocial/ca/plainclusio.pdf>). En aquest pla s'interrelacionen, col·laboren i cooperen tant l'administració local com les associacions de persones amb discapacitat, les entitats del tercer sector (organitzacions no governamentals i no lucratives) i els agents econòmics i de coneixement implicats en la responsabilitat social corporativa. Entre tots donen resposta als interrogants que els plantegen la mobilitat, l'habitatge, l'educació, l'ocupació, els equipaments, els serveis, el comerç, l'espai públic, l'administració, la participació, la promoció associativa i la salut.

4 El repte de compartir projecte

Amb aquest punt de partida, el projecte presenta alguns reptes que van des del fet de compartir edifici al fet de compartir projecte.

Biblioteques de Barcelona des de la seva gènesi ha apostat per la construcció d'una xarxa d'equipaments ben travats en el territori i amb un extens catàleg d'aliances amb altres equipaments socioculturals de la ciutat. En aquest sentit, compartir edifici s'ha viscut com una oportunitat, malgrat la complexitat de gestió que podia comportar. De les 40 biblioteques, només 19 no comparteixen edifici amb altres equipaments; les 21 restants comparteixen edifici amb centres cívics, mercats o escoles bressol, entre altres tipus de serveis municipals.

Per tant, des del punt de vista logístic l'experiència ha permès afinar molt bé els requeriments arquitectònics que han de permetre conviure equipaments diferents en edificis compartits: estem parlant de temes de circulacions, d'entrades independents o compartides, d'ús i cessions d'espais comuns, etc. A més, des del punt de vista de la gestió, amb els anys s'han anat redactant protocols de funcionament que fan que la gestió dels espais compartits estigui molt pautada.⁶

L'autèntic repte d'aquesta col·laboració és, doncs, compartir el projecte del centre. Les experiències ens parlen de compartir determinades activitats i/o programes. A títol d'exemple, amb relació a la formació TIC, la Xarxa de Biblioteques de Barcelona i la Xarxa de Centres Cívics tenen establerts quins són els itineraris curriculars de cadascun d'aquests equipaments municipals. Així mateix, en el camp de la programació cultural, trobem programació territorial d'algunes biblioteques en col·laboració amb centres cívics.⁷

5 Línies estratègiques: col·laboració i reptes

Els punts en comú i d'encaix entre el projecte de Biblioteques de Barcelona i la XAF són nombrosos i comparteixen valors i estratègies. Per a aquesta primera etapa del centre volem treballar amb un pla d'acció conjunt, i posant el focus en alguns dels valors.

Ambdues institucions aposten per **l'aprenentatge com a porta d'entrada**, que en el cas de la XAF té com a primer objectiu desenvolupar programes educatius, i concorda perfectament amb les línies de la Biblioteca. Aquesta vessant pedagògica es concretarà amb una gestió conjunta del treball amb les escoles, perquè els dos centres s'expliquin conjuntament, i puguin crear projectes tripartits (biblioteca, ateneu, escola), no només simples visites sinó també trobades d'iniciació en la planificació i fabricació de productes, o petits seminaris de treball. D'aquesta manera es capacitarà la ciutadania (nens i nenes, nois i noies) en la fabricació digital i es treballaran l'encaix i els vincles de la fabricació digital, la creació i el

sistema educatiu.

Un altre punt de treball serà l'impuls a l'**economia social i solidària i el de baix a dalt**. Per poder accedir a qualsevol dels tres ateneus de fabricació no existeix un tracte econòmic sinó una **contraprestació**, un intercanvi de béns per béns, serveis per serveis. En el cas de Biblioteques, el pagament per la prestació de serveis és un fet residual (s'aplica només a programes molt específics); tot i així caldrà pensar com confluïran les dues realitats, contraprestació i cursos de pagament, i caldrà que la Biblioteca ho aprofiti per flexibilitzar la seva gestió i aposti també per la incorporació de la participació a través de les aportacions que els usuaris puguin fer, més enllà dels programes de voluntariat. Aquest fet doncs demanarà un encaix nou.

També es vol treballar i potenciar el valor de la **intergeneracionalitat** per fer confluïr al màxim el coneixement que tenen les diferents generacions, treballant l'intercanvi de públics a partir de programes transversals.

Ambdues iniciatives —biblioteques i ateneus— promouen l'**alfabetització digital**, que en els ateneus de fabricació assoleix un cert grau d'especialització. El primer objectiu de la XAF és el de garantir l'accés de tota la ciutadania a les noves tecnologies i a la fabricació digital en concret.

A la Biblioteca es podran dissenyar productes que després es fabricaran a l'Ateneu. La Biblioteca podria disposar d'un espai anomenat *laboratori d'idees* com a contrapart al laboratori de fabricació digital de l'Ateneu de Fabricació, un racó on es podrien recollir projectes que volen donar resposta a necessitats reals de la comunitat i del territori.

L'àmbit de treball de la fabricació digital implica uns determinats programaris, màquines específiques i una gestió de dades i de la informació que es genera de forma permanent i exponencial. És necessari, però, crear sistemes que garanteixin la transformació d'aquestes dades en coneixement per poder compartir-lo amb la màxima equitat i facilitat d'accés. Relacionat amb aquesta gestió de dades, els ateneus aposten pel codi lliure i també per les llicències Creative Commons pel que fa als termes d'ús. En els plans estratègics de l'actual administració hi consta el treball cap a les dades obertes (*open data*) que, salvant les distàncies, també es fa extensiu a organitzacions com les nostres, que podem treballar, per exemple, per a la creació de repositoris. Aquest és un camp que voldrem explorar: com podem encaixar el potencial dels dos equipaments.

6 Conclusió

Un nou projecte de biblioteca, en un nou edifici compartit amb un ateneu de fabricació és una nova oportunitat de col·laboració, de construcció de model a partir de sinergies enriquidores per als dos equipaments municipals. Caldrà, doncs, començar a treballar en un pla d'acció comú i explorar les possibilitats de col·laboració que segur que més que sumar, multiplicaran les potencialitats dels dos equipaments. I caldrà a curt termini avaluar i corregir.

Notes

¹ L'Ateneu de Fabricació Les Corts va entrar en funcionament a la primavera del 2013.

² *Pla de Biblioteques de Barcelona 1998–2010. Les Biblioteques del segle XXI de la informació al coneixement*. Barcelona: Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 1998.

³ A la fàbrica de Gabriel Benet Campabadal, s'hi teixien, amb prop d'un centenar de telers, una àmplia gamma de puntes de coixí mecàniques i de cintes de seda, galons i trenzilles.

⁴ Fabrication laboratory del **Center for Bits and Atoms** (<http://cba.mit.edu>) del **Massachusetts Institute of Technology** (<http://web.mit.edu>) .

⁵ Més informació al *Llibre blau dels Ateneus de Fabricació* (abril de 2016).

⁶ A la web de Biblioteques de Barcelona es poden consultar els diferents protocols de les biblioteques que tenen espais compartits i que en fan cessió. Per posar-ne un exemple: **Condicions per a la cessió d'ús dels espais de la Biblioteca Jaume Fuster** (http://ajuntament.barcelona.cat/biblioteques/sites/default/files/Biblioteques/Continguts/Documents/cessio_jaume_fuster.pdf) .

⁷ Alguns exemples: programació territorial sobre la figura de Manuel Vázquez Montalbán a la Biblioteca Collserola – Josep Miracle. Programació territorial de microrelats a la Biblioteca Sagrada Família – JMAL.

Citació recomanada

Martínez Vernis, Núria; Montserrat Vintró, Neus; Terma Grassa, Judit (2017). "Fabricació digital i biblioteca pública : el cas de l'Ateneu de Fabricació i Biblioteca de Les Corts". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 38 (juny) .
<<http://bid.ub.edu/38/martinez.htm>>. [Consulta: 11-06-2017].

